

Keresem az embert.

Egyházi beszéd.

Irta és elmondotta: **Dr. Boros György** Kolozsvárt, 1915 április 4 én.

Alapige: 1. Mózes 3. r. 9. v. Szólitá az Úr Isten az embert: *hol vagy* és monda: szavadat hallám a kertben és megfélemlém, mivelhogy mezitelen vagyok és elrejtőzém.

Ján. 19. 5. Kiméne Jézus, a töviskoronát és bíbor palástot viselve és monda nekik (Pilátus): *imhol az ember!*

Keresem az embert. Száma mint a hó pelyhe, mint az erdő fája, vagy a mező fűve és mégis hajt a lélek, hogy, kérdezzem: ember hol vagy!

Tépelődésem közben vigasztalónak-e, vagy, hogy még jobban eltéveszem útamat, meghallom az Isten szavát és megrettenve veszem észre, hogy maga az Isten is azt kérdezi: ember, hol vagy?

Azt hiszitek atyámfiai, hogy az Isten nem látta volna, hogy, a bűne elől menekülő ember a kert sűrűjébe rejtőzött? Azt hiszitek, hogy, ő nem tudta, mennyire mezitelenek, amióta levetették lelkükről a vértet, amely a gonoszság és a rossz indulat ellen védelmezte őket?

Ne gondoljátok! A mindent látó Isten elől semmi sem rejthető el, de ő nem a mi szemünk szerint lát. Ő nem köt semmit időhöz, sem a térhez. Ilyen jelekre és jelzésekre csak az embernek van szüksége, mert ime, még az a nagy költő is, aki lehozta Istenét a földre, hogy, a porból gyúrjon embert és a saját lelkéből leheljen orrába életnek lehíllését, az is csak úgy tudja kifejezni a bűn miatti félelmét, hogy, elrejtí az embert.

Ha csak költői képnek tekintem ezt a gondolatot, gyönyörködöm benne. Ha élvezetemet fokozni akarom,

fölkeresem azt a tiltott fát, amelyet nagy bölcsen tudás fájának nevez. De itt már nem állhatok meg, mert látnom kell, hogyan varázsol körülte Édent, hogy el legyen látva mindennel, ami az életre és boldogságra kívánatos, ugyanakkor meglátom a lángkardot is, mellyel Istene megharcolt vele és küldözte oda, ahol örökké tart a harc és talán soha sem lesz béke.

Ezt a harcot azóta állandóan folytatja az Isten és már nagyon sokszor elmondhatta volna: bánom, hogy embert teremtettem.

! A magyar költő ember tragédiájának nevezte ezt a nagy és velőket rázó eseményt, holott Isten tragédiája volt.

Van-e lesz-e valaha kibontakozás ebből a nagy tragédiából?

Igen, ha az ember igaz lesz önmagához és ha követni fogja őt, aki önmagában legyőzte a világot.

*

! Végig lapoztam azokat a vörös, fehér és kék könyveket, melyekben a most háborút viselő államok kormányzói a világ elébe bocsátották diplomáciai levelezéseiket. Istenem, mennyi hipokrizis. A szavak és mondatok tömege mint a kert sűrűje, melyben el akarja rejtteni bűnét, a gonosz szándékot az, aki életét kockáztatva is kész leszakítani a tiltott fa gyümölcsét.

! Cimborának fogadja a kigyónak minden fajzatát és elrejtve tartja, hogy csak akkor vegyék észre, mikor már az eleven testbe bocsátotta mérges fulánkját.

! Ott terjeszkedik esztendők, sőt száz esztendők óta a nagy Behemot, az a szörny, melynek nem elég a száraz földnek nagy része, hanem szeretne bele jutni a tengerbe, hol könnyebb az elrejtőzés és kevesebb az akadály. Talán erre szólott a nagy isteni ítélet: ellenségeskedést szerzek te közötted és az ember között. Ó neked a fejedre tapos, te pedig mardosni fogod az ő sarkát. Talán az ilyenekre mondotta Jézus: Viperák fajzati, ki mondotta nektek, hogy szaladjatok a közelgő veszedelem elől.

! Lapozzuk végig elődeink históriás könyveit és figyeljük meg, ha vajjon az emberek fiai között nem mindig az egymás ellen leselkedés, az őszinteség és a becsületes

egyenesség hiánya szülte-e a vizályt, melynek neve háború. Kain és Abel csak szimbolumok. De nagyon találó szimbolumai a mai hadakozóknak, akik szintén az Istennek áldoznak, hozzá imádkoznak, de ugyanakkor az ördögnek minden fondorlatát megszegyenítő ügyességgel és gonoszsággal pusztítják egymást.

Ha azt kérdezem: Ej, de mire lón e nagy kár? Mindenki kitérőleg felel. Vagy azt mondja, amit a paradicsombeli asszony: a kigyó csábított el engemet. Mert az emberből s még inkább a nagyravágyó államokból hiányzik a becsületes őszinteség. Mert az ember nem igaz önmagához és hamis Istenéhez. Mert az ember az értéket soha sem mérlegeli igaz mértékkel, hanem vagy elvesz belőle, vagy hamisított anyagot ad hozzá.

Azt halljuk, hogy a mi harmincas és feles mozsaraink, meg azok a 42-esek ezer esztendeje kövülő várfalakat porrá és hamuvá morzsolnak egy lövéssel. Fordítsuk ezeket a pusztító szörnyeket országunk háza, kincseinket őriző muzeumaink és templomaink ellen s nem fogunk akkora kárt okozni, akkora erkölcsi foltot festeni nemzetünk homlokára, mint azok a gonoszok, akik gyermekeinkért, öregeinkért, hazánkért és nemzeti becsületünkért övig érő háborúban harcoló fiainkat mezíteleenre öltöztették föl.

Van-e az erdőnek olyan sűrűsége, a sziklának olyan mély ürege, amely el tudja rejtteni őket az igazságosan ítélő Isten langkardja elől?

Keresem az embert, de hiába kérdezem: ember, hol vagy, nem jó kérdésemre megnyugtató válasz.

És vajjon mi az oka ennek a sikertelen küzdelemnek? Talán az, hogy az Isten elhibázta a teremtés munkáját, amint ezt magyarázni akarja az, aki özönvízzel s tizenkét csapással bünteti az embert? Talán az, hogy mindenki Noénak tartja magát s nem gondolja, hogy miatta mondja az Isten: bánom, hogy embert teremtettem?

Fölötte kényelmes módja a bűn elől való menekülésnek. Ennél még csak az a fogás kényelmesebb, hogy leölettem nyájam első szülöttjeinek legkövérebbjeit és föláldozom az Urnak, hogy teljék gyönyörűsége az én gazdag füstölésemben. Avagy talán az, hogy fogadalmat te-

szek: hogy, ha ellenségémet legyőzhetem, magasra emelkedő kőoszlopot emelek Isten dicsőségére?

; Jézus azt mondta: ledöntöm a templomot és azután újra építem. Csakis ez az egyetlen mód kínálkozik arra, hogy az ember kibékülhessen Istenével. Le kell dönteni mindazokat a helyeket, azoknak oltárait, szent könyveit, ahol a keresztény emberiség a hamis isteneknek áldozik.

; Nem elég az, hogy az ágyuk dőreje, a sebesültek ezreinek jajkiáltása most néhány napra magunkba szállásra és némi önmegtágadásra indított. Nem elég az sem, hogy a templomok telve vannak imára kulcsolt kezekkel, hogy a báltermekből betegápoló helyeket készítettünk. Ez még csak kezdete az őszinte megtérésnek, önmagunkba szállásnak, mert csak akkor lesz teljes az eredmény, ha nyílt fővel, őszinte szívvel meg merünk állani Istenünk előtt, midőn azt kérdezi: ember, hol vagy?

; De ez csak akkor fog bekövetkezni, ha követni fogjuk Jézust, aki önmagában legyőzte a világot.

*

; Arról vagyok meggyőződve, hogy a most dúló iszonyú háborúnak nagyon sok hasznos tanulsága lesz. A mi északi ellenségünkről tudva van, hogy az orosz-japán háborúban nagyon sok olyan harcászati fogást tanult ellenfelétől, aminek most velünk szemben nagy hasznát veszi. A közelebbi napokban olvastuk, hogy egy tisztünk tíz magyar huszárral bántódás nélkül ki tudta kémlelni az ellenség hadállását, keresztül hatolt a visszatérőben talált ellenséges csapatok vonalain, mert feltétlenül engedelmessékedtek vezérök azon parancsának, hogy, az egész uton egy hangot, vagy lövést is ejteniök nem szabad.

; Kétségtelenül bizonyos, hogy a mi katonáink a harc téren annyira beleélik magukat az emberi erőt meghaladó nagy feladatba, hogy nemcsak övéikről, nemcsak kisebb sebeikről és nagyobb fájdalmaikról, hanem önmagukról is teljesen megfeledkeznek. Napok éhsége és szomjúsága kevésbé bántja, mint minket, ha az ebédünk nincsen készen a maga idejére. Ők áznak, fáznak, rohannak, lőnek, földet ásnak, hírt hordanak, mindent oly elszántan, oly

gyorsan, hogy csak azon mulik, hogy nem repülnek, mert a parancs szerint járniok kell.

Ez az extatikus állapotnak olyan fajtája, a melyről máskor csak elmélkedünk, most azonban megtestesülve, színről-színre látjuk és bizonyos büszke önérzettel tör ki ajkunkról a kiáltás: *imhol az ember!* Ha székynek, ha németnek, ha alföldinek vagy tirolinak nevezzük is őket külön-külön, mégis csak ezt a tételt kell alkalmaznunk rájuk: *imhol az ember.*

Meglepő, sőt első hallásra megdöbbenő gondolat, hogy a mai vérengző, a háború emberét ugyanazokkal az erős szavakkal jellemezzük, amelyeket az evangéliumok nagy ábrándozója alkalmazott a tövis-koronát és bibor-palástot viselő Jézusra: *imhol az ember!*

Ez a kereszténység revelációja! Ez a jövő emberének a problémája, amint a múlté volt az a kérdés: ember, hol vagy?

Az eszményért életét föláldozó ember és Jézus találkoznak. A kettő egy és ugyanaz. Ha eddig nem értettük és nem ismertük az Isten fiát, most megértjük. Ha megértjük és megérezzük őt, akkor eljutunk a lélek Istenéhez, aki nem a félelemnek, hanem a bátorságnak lelkét leheli gyermekeibe, minden emberbe.

Ez amaz ember, kiben Istennek kedve telik! Ilyennek kell lenni minden embernek!

De vajjon lehetséges-e ez? Lehetséges, ha mi és mindenki a Jézus példáját fogja követni és legyőzi önmagát, mert akkor magában le fogja győzni a világot. Már régen megmondattott, hogy az ember egy kicsinyített világ, de maga a világ. Ha ilyenek tekintjük az embert, akkor az elébe tűzött nagy, föladat nem fog lehetetlennek tetszeni, mert hiszen mindenkinek csak magával kell számolnia. Minthogy nem vagyunk és soha sem leszünk egyenlően erősek, segítségért folyamodunk. Ez is megjő, mihelyt mindenki a becsületes őszinteség fegyverével áll szembe az lélettel.

A most dúló háborúban nemcsak az bizonyosodott be, hogy az emberek meg tudják tagadni önmagukat, hanem az is, hogy tudnak dolgozni, jót akarni és jót tenni.

Ki ne érezte volna azt a mindeneket magával ragadó erőt, melyet a velünk szövetséges nagy nemzet egységes akarata teremtett, nemcsak a férfiak, hanem a nők és gyermekek millióiban is. Kit ne hatott volna meg, midőn észrevette, látta, hogy annyi millió erős ember akarata, bátorsága, ereje eszményítve van egyetlen emberben, akiről mindenki így szól: imhol az ember!

Nem dicsőitem én a háborút. Isten mentsen! Nem is feledkezem meg az ember gyarlóságáról, de midőn látom a Jézust, midőn mérlegelem azt a türelmet, mellyel elhárítja magáról a bántást, a szidalmakat, azt a lelki erőt, mellyel legyőzi a testi éhséget és szomjúságot, azt a tiszta életet, mellyel megdicsőíti az erkölcsöt, azt a szeretetet, mellyel fölemelkedik atyjához, a szeretet Istenéhez: bizalommal és bátorsággal hirdetem, hogy el fog jönni az idő s talán már közel is van, midőn az emberek között az igazság fog uralkodni és mindenek élvezni fogják az áldó örök békét, melyért most milliók ajkáról száll Istenhez az imádság.

Ámen!

Dr. Barabás Ábel.

1877—1915.

: Meghalt, váratlanul, megdöbbentő gyorsasággal. Időnk sincs a veszteségen gondolkozni s már ott állunk a sírja szélén, hogy átadjuk örökös hazájának és soha többet ne találkozzunk vele. Városunk utcáiról végleg eltűnt jellegzetes alakja; nem látjuk izgatott, gyors járását és mozgékony alakját, nem látjuk átszellemült arccal, fáradhatatlan szemmel keresni, kutatni valamit a világban; nem tűnik fel többé alakja a tanítványai előtt, nem hozzák többé szellemi termékeit sem a hazai, sem a külföldi lapok.

A régi bibliai énekes megrázóan énekel a halál költészetéről. Tudja, hogy meg kell halnia, azért elmegy meghalni. Bármi jó csillanjon a szemébe, ő csak erre az örökös útra megy. Barabás az új ember hitével és bizalmával sohasem gondolt a végre. Hányhatta a vihar csónakját akármily örvény felé, ott is az ő könnyű, bohém lelkének virágai gyönyörködtették az elmulás gondolata nélkül és úgy halt meg, mintha szép tervei, költői gondolatai, nemes lelke káprázatos álomba ringatták volna. Vagy az ő naiv, csodálkozó szive valami szépet látott meg a halálban és azért ömlött el arcán olyan megenyhítő, isteni kifejezés. Talán azt találta meg a halálban, amit az életben soha: a nyugalmat.

Barabás Ábel Verespatakon, Alsófehérmegyében született 1877 augusztus 19-én. Unitárius vallású családból származott, apja tanító volt s e legnagyobb fián kívül még számos gyermek eltartásának és nevelésének gondjait terhelte. Fiával az elemi iskolát szülővárosában végeztette el, majd Kolozsvárra küldte az unitáriusok ősi főgimnáziumába. A középiskolának nyolc éve megszakítás nélkül itt telt el, az eleven, jó eszű fiú mindig az elsőkközt tartotta magát s az irodalmi dolgokban elég korán kezdte bontogatni szárnyait. 1896-ban tette le az érettségi vizsgálatot.